

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

การให้การศึกษาและฝึกอบรมในระดับอุดมศึกษานั้น เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ การอุดมศึกษาถือว่าการลงทุนเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จำเป็นต้องพัฒนาให้ตรงกับความต้องการของประเทศตามโครงการและนโยบายที่วางไว้ รัฐจึงได้จัดการศึกษาในส่วนนี้ แต่ก็ไม่เพียงพอกับความต้องการซึ่งเพิ่มขึ้นทุกที เอกชนจึงได้เข้าร่วมจัดการ เพื่อแบ่งเบาภาระนี้ส่วนหนึ่ง กล่าวคือเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2523 นั้น สถาบันอุดมศึกษาเอกชนทั้ง 11 แห่งมีนักศึกษารวม 27,802 คน¹ แต่สิ่งที่แตกต่างกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนก็คือ รัฐเป็นผู้ให้เงินอุดหนุนทั้งหมด ในขณะที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนต้องจัดหาทุนเองโดยตลอด และสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ ของทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐทุกประการ จากภาระกิจนี้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนจึงมีบทบาทสำคัญต่อการอุดมศึกษา และมีจุดมุ่งหมายเป็นสากร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในการพัฒนาการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 เป็นต้นมา โดยมีการขยายตัวในด้านการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ทั้งในค่านสาวิชาและหลักสูตร และมีแนวโน้มที่จะเปิดสอนโปรแกรมการศึกษาในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีในอนาคต สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าการศึกษาเอกชนได้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วและเป็นไปตามเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ สถาบันอุดมศึกษาจึงต้องคำนึงถึงคุณภาพทางการศึกษาค้นต่าง ๆ ของการบริหารการศึกษา

---

¹ทบวงมหาวิทยาลัย, สำนักงานปลัดทบวง, กองวิทยาลัยเอกชน, รายงานการศึกษาวิทยาลัยเอกชน ประจำปีการศึกษา 2523, (กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายส่งเสริมและปฏิบัติการกองสถาบันอุดมศึกษา, 2524), ไม่ปรากฏเลขหน้า.

เช่น คุณภาพของคณาจารย์ การจัดหลักสูตร การเรียนการสอน งานบุคลากร งานบริหาร-
ความสัมพันธ์กับชุมชน งานธุรการ และงานคานาวิชาการ ซึ่งห้องสมุดมีบทบาทสำคัญมาก
กล่าวคือ ห้องสมุดยังมีหน้าที่ส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่หลักของสถาบันอุดมศึกษา¹ ซึ่งมี
4 ประการคือ

1. หน้าที่คานาการเรียนการสอน
2. หน้าที่คานาวิจัย
3. หน้าที่การให้บริการแก่สังคม
4. หน้าที่การสร้างชุมชนประชาธิปไตยในสถาบันอุดมศึกษา

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของห้องสมุด จึงได้จัดห้องสมุด
ใหม่ให้ความพร้อมในคานาองค์ประกอบ 5 คานา ตามข้อกำหนดของทบวงมหาวิทยาลัย คือ

1. จำนวนหนังสือตำราเพื่อการศึกษาคนควา
2. คุณภาพของหนังสือ
3. การจัดหมวดหมู่
4. ความเหมาะสมของห้องสมุด
5. เจ้าหน้าที่บรรณารักษะประจำห้องสมุด

แต่การดำเนินการทางคานาห้องสมุดของสถาบันอุดมศึกษาก็ยังมีปัญหาและ
อุปสรรคจึงจะเห็นได้จากรายงานการวิจัยคาง ๆ เช่น จากงานวิจัยเรื่องงานบริหาร
การศึกษาของวิทยาลัยเอกชน² ปรากฏผลว่าห้องสมุดมีปริมาณพื้นที่ไม่เหมาะสมกับ

---

¹ กุญชรী คธาชาย, "การวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของวิทยาลัยเอกชนในการพัฒนา
ประเทศ." (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาคุษฎ์บัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2523),
หน้า 22 - 25.

² เอนก สลโกสม, "งานบริหารการศึกษาของวิทยาลัยเอกชน" (วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2522), หน้า 101.

จำนวนนักศึกษา ทั้งสี่มีไม่พอและไม่ทันสมัย ควรปรับปรุงทั้งคุณภาพและปริมาณ และ
 จากสรุปผลการวิจัย เรื่องการศึกษาสถานภาพและการดำเนินงานของสมุกวิทยาลัย เอกชน¹
 นั้น ใ้สรุปผลการวิจัยว่าการดำเนินงานของสมุกสถานันอุดมศึกษา เอกชนมีปัญหาและอุปสรรค
 อันว่าควยสถานภาพของห้องสมุกไม่เป็นศูนย์วิชาการ มีการขาดแคลนบุคลากรมีปัญหาคานงบ-
 ประมาณ การทำงานเทคนิคของห้องสมุก ความจำกัดของทรัพยากร การไม่รู้จักใช้ห้องสมุก
 ของนักศึกษา อาคารสถานที่ห้องสมุก และห้องสมุกยังไม่ได้รับความสนใจจากผู้บริหารใน
 ด้านการปฏิบัติหน้าที่รวมทั้งห้องสมุกยังไม่มีมาตรฐาน² นอกจากนี้การดำเนินงานห้องสมุก
 ยังมีปัญหาและอุปสรรคอื่น ๆ อยู่อีกหลายประการ³ เช่น การใช้ห้องสมุกของนักศึกษา
 ความจำกัดของทรัพยากรในบางด้าน ระบบการจัดห้องสมุกให้ถูกต้องตามหลักวิชาการและ
 การไม่มีการจัดตั้งโครงการใช้ห้องสมุกร่วมกันในระหว่างสถาบัน

นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถาบัน
 การศึกษา เอกชนที่มีผลต่อการดำเนินงานห้องสมุก เช่น

1. การเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอน โดยปัจจุบันมีการส่งเสริมให้
 ผู้เรียนมีการศึกษาตนเองมากกว่าการเรียนในชั้นเรียน
2. การส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษา ทำให้จำนวนผู้ต้องการ
 ศึกษาในระดับอุดมศึกษามีมากขึ้น อัตราส่วนระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนในชั้นเรียนไม่เพียงพอ
 กับความก้าวหน้าของวิชาการในคานต่าง ๆ จึงต้องมีการศึกษาคนคว่าเพิ่มเติมนอกชั้นเรียน
3. สถาบันอุดมศึกษา เอกชนมีการปรับปรุงและพัฒนาสถาบันเพื่อใ้บรรลุ
 ถึงนโยบายการส่งเสริมคุณภาพทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้สูงขึ้น สถาบันต่าง ๆ

¹รัตนา เฑชะวสัณญู, "การศึกษาสภาพและการดำเนินงานของสมุกวิทยาลัย-
 เอกชนในประเทศไทย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์
 บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า ง - จ.

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 1.

³ภราดาประทีป โกมลมาศ, "การวางแผนพัฒนาการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา
 เอกชน," จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ 10(มกราคม - กุมภาพันธ์ 2525) : 23 - 31.

จึงได้มีการเพิ่มสาขาวิชาเรียนและโปรแกรมการศึกษากว้างขวางขึ้น เช่น การเปิดสอนในภาคสมทบ การขยายหลักสูตรการเรียนการสอนให้สูงขึ้นจากระดับปริญญาตรี และการส่งเสริมการศึกษาคนควาของคณาจารย์และนักศึกษา สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีผลต่อการดำเนินงานของห้องสมุดในคานต่าง ๆ

4. การเพิ่มขยายตัวของข้อสนเทศต่าง ๆ อย่างรวดเร็วมีผลต่อการจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ ของห้องสมุด

5. ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ก่อให้เกิดการใช้โซลิตทัศน์วัสดุอุปกรณ์ใหม่ ๆ และการใช้เทคโนโลยีกับงานประเภทต่าง ๆ ของห้องสมุด

ดังนั้นห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจึงควรได้รับการจัดดำเนินงานตามนโยบายที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาของสถาบัน และมีแผนการพัฒนาเกี่ยวกับห้องสมุดในคานต่าง ๆ เช่น เกี่ยวกับห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เพื่อจัดปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงานห้องสมุด ทวยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงนโยบายและแนวโน้มในการพัฒนาห้องสมุดในคานต่าง ๆ ของผู้บริหารระดับสูงของสถาบันและบุคลากรห้องสมุดเพื่อที่จะได้นำผลการวิจัยนี้มาเป็นพื้นฐานประกอบที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้อย่างชัดเจนในเรื่องพัฒนาการสภาพการดำเนินงาน ปัญหา รวมถึงนโยบายและแนวโน้มในการพัฒนาห้องสมุดในคานต่าง ๆ ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการ สภาพการดำเนินงาน และปัญหาห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 11 แห่ง
2. เพื่อศึกษานโยบายและแนวโน้มการพัฒนาห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในคานต่าง ๆ

แนวคิดที่สำคัญ

ปัจจุบันห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีความเจริญก้าวหน้าไปกว่าเดิม แต่ก็ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ทั้งในคานปริมาณและคุณภาพได้เพียงพอ เนื่องจาก

มีปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดต่าง ๆ ในการดำเนินงานห้องสมุด อีกทั้งมีการขยายตัวของข้อสนเทศ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการพัฒนาทางค่านิชาการของสถาบันอุดมศึกษา เอกชน สถาบันอุดมศึกษา เอกชนจึงต้องมีการวางนโยบายและแนวโน้มการพัฒนาห้องสมุดในค่านต่าง ๆ เพื่อให้ห้องสมุดเป็นแหล่งวิชาการที่สมบูรณ์

ขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับนโยบายและแนวโน้มการพัฒนาห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 11 แห่งที่อยู่ในลักษณะเป็นวิทยาลัย คือ

1. วิทยาลัยการค้ำ จังหวัดกรุง เทพมหานคร
2. วิทยาลัยกรุง เทพ จังหวัดกรุง เทพมหานคร
3. วิทยาลัยเกริก จังหวัดสมุทร ปรากการ
4. วิทยาลัยคณาสวัสดิ์ จังหวัดมหาสารคาม
5. วิทยาลัยเทคนิคสยาม จังหวัดกรุง เทพมหานคร
6. วิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย จังหวัดกรุง เทพมหานคร
7. วิทยาลัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่
8. วิทยาลัยศรีปฐม จังหวัดกรุง เทพมหานคร
9. วิทยาลัยแสงธรรม จังหวัดนคร ปฐม
10. วิทยาลัยอัสสัมชัญบริหารธุรกิจ จังหวัดกรุง เทพมหานคร

ในการวิจัยนี้ผู้ทำการวิจัยได้ไปสัมภาษณ์ ด้วยตนเอง และสอบถามข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพัฒนาการห้องสมุด สภาพการดำเนินงานและปัญหาห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา เอกชน ตามขอบเขตของหัวข้อต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ เช่นเกี่ยวกับหัวข้อต่าง ๆ ของแบบสอบถาม คือ งบประมาณห้องสมุด อาคารสถานที่ห้องสมุด การบริหารงานห้องสมุด บุคลากรห้องสมุด การจัดหาและพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด และบริการห้องสมุด โดยการศึกษาถึงนโยบายและแนวโน้มในการพัฒนาห้องสมุดของกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในค่านต่าง ๆ ดังกล่าว ในเฉพาะปี พ.ศ. 2526 เท่านั้น แบบสอบถามทั้งหมดมี 2 ชุด คือ แบบสอบถามทุกสำหรับ

ผู้บริหารงานระดับสูงของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และชุดแบบสอบถามสำหรับบุคลากร
 หอสมุด ซึ่งประกอบด้วย บรรณารักษ์ หรือผู้ช่วยบรรณารักษ์ ขอบเขตของแบบสอบถาม
 จะศึกษาถึงสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้ง 2 กลุ่ม นโยบายและแนวโน้มการ
 พัฒนาหอสมุดตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างประชากรภายใต้ขอบเขตของหัวข้อ
 กาง ๆ ดังที่ได้ระบุไว้ รวมทั้งขอเสนอแนะต่าง ๆ จากบุคลากรหอสมุด และข้อคิดเห็น
 เกี่ยวกับการพัฒนาหอสมุดของผู้บริหารระดับสูงที่กำลังจัดดำเนินการอยู่ และโครงการที่จะ
 จัดดำเนินการในอนาคต

ขอตกลงเบื้องต้นของการวิจัย

1. วัน เวลา และสภาพภูมิศาสตร์ที่ต่างกันของกลุ่มตัวอย่าง ไม่มีผลต่อ
 ค่าตอบที่ต่างกันของกลุ่มตัวอย่าง
2. ค่าตอบที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างประชากรถือว่าเป็นข้อมูลที่เป็นความจริง
 ถูกต้องและเชื่อถือได้
3. การวิจัยครั้งนี้ไม่ใคร่รวมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งที่ 12 คือ
 วิทยาลัยหัวเฉียว ซึ่งได้ริบอนุมัติให้จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2525
4. การเรียงลำดับชื่อหอสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจะเรียงลำดับตาม
 ตัวอักษรของวิทยาลัยเพื่อความสะดวกในการเรียงลำดับข้อมูล

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. สัมภาษณ์สอบถามขอเท็จจริงเกี่ยวกับพัฒนาการหอสมุด สภาพการดำเนินงาน
 และปัญหาหอสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 11 แห่ง จากบุคลากรหอสมุด และผู้ที่
 เกี่ยวข้องตามหัวข้อของคำถามที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ คือ งบประมาณหอสมุด อาคารสถานที่-
 หอสมุด การบริหารงานหอสมุด การจัดหาและพัฒนาทรัพยากรหอสมุด บุคลากรหอสมุด
 และบริการหอสมุด

2. ชมหอสมุดและใช้วิธีสังเกตการณ์ให้เห็นสภาพที่เป็นจริง

3. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม การศึกษา นโยบายและแนวโน้มการพัฒนาห้องสมุดในร้านค้าต่าง ๆ ดังที่ได้ระบุไว้แล้วเป็นแบบสอบถาม 2 ชุด ชุดแรกเป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารงานระดับสูง และชุดที่สองเป็นแบบสอบถาม สำหรับบุคลากรห้องสมุด

4. ทดสอบแบบสอบถาม

5. แก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของกลุ่มตัวอย่างประชากรและผู้ทรงคุณวุฒิ ทางบรรณารักษศาสตร์

6. ส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้ง 2 กลุ่ม ของสถาบันอุดม-ศึกษาเอกชนทั้ง 11 แห่ง

7. เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

8. วิเคราะห์ข้อมูล โดยศึกษาคำตอบเป็นผลต่างของค่ามัธยฐานและฐานนิยมเพื่อหาความสอดคล้องของคำตอบของแบบสอบถามชุดของผู้บริหารงานระดับสูง และศึกษาคำตอบเป็นค่าร้อยละของแบบสอบถามของบุคลากรห้องสมุดจากแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูล เป็นข้อสรุปจากแบบสัมภาษณ์

9. รายงานการวิจัย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เป็นข้อสรุปของความเรียงและตาราง แบบสอบถามเป็นแบบผังตารางถึงบรรยาย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทราบพัฒนาการ สภาพการดำเนินงาน และปัญหาห้องสมุดสถาบันอุดม-ศึกษาเอกชนทั้ง 11 แห่ง

2. ทราบนโยบายและแนวโน้มในการพัฒนาห้องสมุดในร้านค้าต่าง ๆ ของผู้บริหารงานระดับสูงและบุคลากรห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

3. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาคนควา การสัมภาษณ์ และการวิจัยจะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดในร้านค้าต่าง ๆ รวมทั้งการพัฒนาห้องสมุดสถาบัน-อุดมศึกษาเอกชนให้เป็นแหล่งวิชาการที่สมบูรณ์

นิยามศัพท์

การดำเนินงานห้องสมุด หมายถึง การบริหารเกี่ยวกับการเงิน บุคลากร อาคารสถานที่ ทรัพย์สินห้องสมุด กิจกรรม และบริการห้องสมุด

การพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด หมายถึง กิจกรรมที่ห้องสมุดจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางให้ทราบว่าทรัพยากรห้องสมุดที่มีอยู่นั้นได้สนองความต้องการของผู้ใช้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ ถ้าพบข้อบกพร่องก็จะได้ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

ทรัพยากรห้องสมุด¹ หมายถึง สื่อประเภทต่าง ๆ ที่มีอยู่ในห้องสมุดทั้งที่เป็น สิ่งตีพิมพ์ (Print Materials) และมีใช้สิ่งตีพิมพ์ (Non Print Materials) สิ่งตีพิมพ์ที่มีอยู่ในห้องสมุดได้แก่ หนังสือ วารสาร จุลสาร ต้นฉบับตัวเขียน สิ่งพิมพ์รัฐบาล รายงานการประชุม เป็นต้น สิ่งที่มีใช้สิ่งตีพิมพ์ได้แก่ สื่อทัศนวัสดุประเภทต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์ เทปบันทึกภาพ สไลด์ फिल्मสตริป แผ่นโปร่งใส และรูปภาพ เป็นต้น

บรรณารักษ์² คือผู้จัดบริการและดำเนินการห้องสมุด มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบ การจัดการรักษาจัดระบบแนะนำวัสดุต่าง ๆ ให้บริการ

ผู้บริหารงานระดับสูงของสถาบัน หมายถึง กลุ่มบุคคลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการวางนโยบายควบคุมดูแลกิจการ และการบริหารงานทั่วไป และเป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการวางนโยบายและควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของห้องสมุดด้วย

¹ ประยง ศรี พงษ์กิจจารุณ, การพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด (กรุงเทพมหานคร: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า 1.

² จารุวรรณ สีนุกัญญา, วิทยานุกรมบรรณารักษศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, 2519), หน้า 72.

มาตรฐานห้องสมุด เป็นสิ่งที่จะใช้ เป็นเกณฑ์ในการนำความก้าวหน้าของการดำเนินงานห้องสมุดให้ได้เกณฑ์มาตรฐาน ตลอดจนเป็นสิ่งชี้ให้เห็นถึงขอบพร้อมที่ห้องสมุดจะต้องปรับปรุง เพื่อความเจริญก้าวหน้าของกิจการห้องสมุด สถาบันการศึกษาใดที่สามารถมีห้องสมุดตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ จะได้รับการยกย่องว่าเป็นสถาบันการศึกษาที่ดี

สถาบันอุดมศึกษา เอกชน¹ (วิทยาลัยเอกชน) เป็นสถานศึกษาและวิจัย มีวัตถุประสงค์ในการให้การศึกษา ส่งเสริมวิทยาการ และวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน ทำการวิจัย ให้บริการทางวิชาการ แก่สังคมและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ คำว่า สถาบันอุดมศึกษา เอกชนแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ มหาวิทยาลัย สถาบัน และวิทยาลัย ซึ่งการเรียกแต่ละประเภทนั้นแล้วแต่ความเข้าใจและความนิยม เป็นสถาบันหรือสถานศึกษาที่จัดดำเนินการโดยภาคเอกชนที่จัดการศึกษาชั้นอุดมศึกษาแก่นักศึกษาที่จะต้องจบการศึกษา ไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า เกินกว่า 7 คนขึ้นไป โดยมีจุดมุ่งหมายในการจัดตั้ง เพื่อร่วมรับภาระกับรัฐในการจัดการศึกษาระดับสูงที่ดำเนินการสอนได้ถึงระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า และอยู่ในความควบคุมมาตรฐานของทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ

อุดมศึกษา ได้แก่ การศึกษาวิชาชีพหรือวิชาการชั้นสูงและวิจัยในมหาวิทยาลัย หรือสถาบันชั้นสูงอื่น ๆ

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ได้ศึกษาค้นคว้าผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งปรากฏดังนี้คือ

¹ไสว สุทธิพิทักษ์, "บทบาทวิทยาลัย เอกชนที่สนองในการพัฒนาประเทศ"

จากข้อมูลการวิจัยในต่างประเทศ เรื่อง College Libraries :
 A Comparative Analysis in Terms of the ACRL Standards¹ เมื่อปี 1977
 ของ HEGIS (Higher Education General Information Service) เกี่ยวกับ
 หอสมุดวิทยาลัยที่เปิดสอนในระดับต่าง ๆ กัน โดยเปรียบเทียบจากมาตรฐานของ ACRL
 (Association of Colleges and Research Libraries) American Library
 Association ได้สรุปจากการวิจัยว่าหอสมุดของวิทยาลัยส่วนใหญ่ยังไม่ได้มาตรฐาน
 ในหลาย ๆ ด้าน เช่น ในด้านขนาด การพัฒนาหอสมุด บุคลากรและงบประมาณ หอสมุด
 ที่เป็นประชากรในการวิจัยนี้ ได้แก่ หอสมุดซึ่งจัดเป็น Liberal Arts College I
 and II และ Comprehensive Universities and Colleges I and II
 ขอบเขตของการวิจัยนี้จะสำรวจเฉพาะใน 4 ด้านที่เกี่ยวกับหอสมุด คือ ในด้านหนังสือ
 และการจัดหา บุคลากร งบประมาณ และบริการต่าง ๆ จุดมุ่งหมายในการวิจัยนี้คือ
 เพื่อต้องการสำรวจว่าหอสมุดวิทยาลัยจำนวน 1,100 แห่ง มีมาตรฐานเพียงใด เมื่อเปรียบ
 เทียบกับมาตรฐานของ ACRL ซึ่งเมื่อมาตรฐานของหอสมุดที่หอสมุดต่าง ๆ สามารถจะมีได้

ผลจากการวิจัยมีดังนี้

1. ในด้านหนังสือและการจัดเก็บ หอสมุดส่วนใหญ่คือ 52% มีหนังสือน้อยกว่า
 มาตรฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หอสมุดของวิทยาลัยเอกชนจำนวน 55% มีมาตรฐานหนังสือ
 น้อยกว่ามาตรฐานที่ควรมีคือ 85,000 เล่ม ส่วนอัตราการเพิ่มของหนังสือตามจำนวนการเพิ่ม
 ของนักศึกษาไม่ได้สัดส่วน จำนวนการบอกรับวารสารตามชนิดและขนาดของวิทยาลัยนั้น
 มีจำนวนที่พอใช้ได้

---

¹Ray L. Carpenter, "College Libraries : A Comparative
 Analysis in Terms of the ACRL Standards," College and Research
 Libraries 42(January 1981) : 7 : 18.

2. ในค่านุเคราะห์ ในมาตรฐานนั้นจำนวนนุเคราะห์จะขึ้นอยู่กับจำนวนนักศึกษา หนังสือและการจัดหาหนังสือในแต่ละปี ผลจากการวิจัยปรากฏว่า 81% ของห้องสมุด มีนุเคราะห์ที่เป็นบรรณารักษ์ต่ำกว่ามาตรฐาน และ 33.33% ของห้องสมุดของนุเคราะห์ เพิ่มขึ้นอีก 4 เท่าตัวหรือมากกว่านี้

3. ในค่านงบประมาณ ความมาตรฐานนั้นห้องสมุดจะได้รับ 6% จากงบประมาณ ทั้งหมดของสถาบัน ผลจากการวิจัยพบว่า 84% ของห้องสมุดได้รับงบประมาณต่ำกว่า 6% ของงบประมาณทั้งหมดของสถาบัน

4. ในค่านบริการ เช่น จำนวนชั่วโมงที่เปิดให้บริการ บริการให้ยืมหนังสือ การบริการหนังสืออ้างอิง ไคผลการวิจัยว่าอยู่ในสภาพที่เหมาะสม

สรุปผลการวิจัยห้องสมุดวิทยาลัยส่วนใหญ่ยังอยู่ในระหว่างการพัฒนาในหลาย ๆ ด้าน เช่น ในค่านนุเคราะห์ บริการ เป็นต้น ข้อเสนอแนะจากการวิจัยมีว่าถ้ามาตรฐาน ของ ACRL เป็นมาตรฐานที่ใช้ได้ ห้องสมุดวิทยาลัยส่วนใหญ่ควรจะได้รับพัฒนาให้ ดีขึ้นกว่าสภาพที่เป็นอยู่

จากการวิจัยของ รัตนา เกษะวดี¹ เรื่องการศึกษาสถานภาพและการ ดำเนินงานห้องสมุดวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย เพื่อศึกษาการจัดตั้ง สภาพ การดำเนินงาน การบริหาร การบริการและปัญหาของห้องสมุดวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย รวม 10 แห่ง ไคพบว่าห้องสมุด 5 แห่งประสบปัญหาการสั่งซื้อหนังสือ 2 แห่งมีปัญหาการจัดหมู่ หนังสือและทำบัตรรายการ ห้องสมุดส่วนใหญ่มีหนังสือไม่ทันสมัย และไม่ใกล้ชิดกับนักศึกษา ห้องสมุดส่วนใหญ่มีอาคารห้องสมุดไม่เป็นเอกเทศ มีความคับแคบ มีเสียงรบกวนจากภายนอก มีครุภัณฑ์ไม่ครบ ไม่เพียงพอและมีขนาดไม่เหมาะสม นอกจากนี้นักศึกษาวิทยาลัยเอกชนส่วนใหญ่ไม่รู้จักวิธีใช้ห้องสมุดอย่างถูกต้อง

¹ รัตนา เกษะวดี, "การศึกษาสถานภาพและการดำเนินงานห้องสมุด วิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย" หน้า 2 - 4.